

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Art. XII. Quid censeant Authores de sententia minùs tuta, & minùs probabili.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

dum: non esse exponendam animam periculo peccandi: verbo, ex omnibus illis rationibus, quibus adversarii probant suam sententiam. Resp. nos æquali, imò majori jure dicere, ex similibus rationibus, mediatis, vel reflexis, posse talem affirmare licentiam actionis; hoc enim est, quod hucusque probare conati sumus, & ut speramus, non inefficaciter. In forma neg. illat. quia satis hucusque probavimus, ea principia non probare intentum adversariorum.

ARTICULUS XII.

Quid censeant. Authores de sententia minus tuta, & minus probabili.

346. **N**on instituitur questio de sententia minus tuta, quæ est tantum modicè minus probabilis, ita, ut excessus probabilitatis, qui datur in sententia tutiore, non sit notabiliter major. De hoc non opus est agere; quippe ex nostris principiis sequitur, quod non detur obligatio sequendi tutiorem: & ita sentiunt Theologi non tantum benigniores, sed etiam benigni, hoc est, qui solum admittunt licitum usum sententiæ æquè probabilis; nam est communiter receptum ab authoribus, quod parum pro nihilo reputetur; hinc modicus excessus in moralibus non curatur, & sententiæ tales sunt in morali æstimatione adhuc æqualiter probabiles. videantur dicta n. 319.

Igitur quaeritur hic maximè de sententia minus tuta, simulque notabiliter minus probabili, ita, ut excessus probabilitatis pro opinione tutiore sit satis clarus: nec levis tantum momenti, sed notabilis. Qui termini planè ulterius explicari non possunt, sed cuius prudenti sunt satis aperti, atque etiam experientiâ satis noti; quippe quivis utique advertere, & cognoscere potest, atque in se ipso experiri, an à motivis pro sententia tutiori intellectus illius trahatur, clarè, sensibilibiter, ac notabiliter magis, ad asserendum istis motivis, quàm oppositis, an non. Dico *motivis, seu rationibus*; nam, si quis trahatur à meticulositate, vel anxietate animi, vel etiam affectu ad tutius, propterea sententia non est magis probabilis; sed debet quis trahi à rationibus, sive intrinsicis, sive extrinsicis, ut cuilibet rem hanc consideranti facile patet. In hoc itaque casu quaeritur, an tamen liceat, sequi sententiam minus tutam, & notabiliter minus probabilem.

347. Plurimi, & absque dubio magni viri, ajunt, esse licitum, sequi sententiam minus tutam, & notabiliter minus probabilem, modò adhuc verè Theologicè probabilis sit: hoc ipsum tamen etiam magni, & plurimi auctores negant; nam negant hoc in primis omnes, qui rigidi vocantur, seu, qui negant, licere sequi sententiam minus tutam, & non notabiliter probabiliorem: qui ex antiquioribus Bartholomæo Medina fuere quam plurimi, teste Joanne Tabienfi, vel communius dicto Tabiena, qui scripsit circa annum 1525. & in *sua summa processio* ait, se perlegisse innumeros penè, & diffu-

fos libros in his materiis, nempe moralibus, seu conscientie casibus, de quibus & ipse scripsit suam summam sat grandem. Sed & Antonius Possivinus in *bibliotheca selecta* l. 3. c. 22. circiter sexaginta ex antiquis enumerat, qui de istidem conscientie casibus scripserunt. Licet autem quidam ex his antiquis (de quibus postea) doceant, licere sequi sententiam minus tutam, modò æqualiter, vel quasi æqualiter probabilis sit, tamen certè pauci adduci possunt, qui defendant, quòd liceat sequi sententiam, etiam notabiliter minus probabilem. Quamvis enim Terillus, pro suo in omnino benigniorem sententiam affectu, plures antiquorum cogat in eam sententiam, tamen colligi potest oppositum, ex ipsis eorum verbis, quæ melius referuntur à Ralslero in *norma recti disp.* 3. q. 8. a. 2. quàm à Terillo: & meretur videri eadem *norma recti loc. cit.* itemque *disp.* 3. q. 10. a. 1. n. 926. & 931. Sanè Vasquez, Azor, Sanchez, Amicus, aliique ingenuè fatentur, antiquos, sententiæ omnino benignæ potius adversari, quàm favere.

348. Quòd si quis antiquos tanquam meros *Summistas*, aut tanquam oves ovem, & grues gruem sequentes, contemnere vellet, meminerit ex La Croix, auctore adversariis æstimatissimo, l. 1. n. 160. & 162. non esse tantum *summistas*, qui compendia scripsere variarum doctrinarum post examinatas sententias, aut traditam Theologiam (quales fuere antiqui quàm plurimi, quorum opera, vel opuscula reveremur) sed eos esse tantum *summistas*, qui sententias à se non examinatas, tantum ex aliis exscribunt; quod fecisse aliquos paucos non negaverim, sed universaliter hoc de antiquis, aut plurimis eorum, dici absque injuria minimè potest. Contra de quibusdam recentioribus, benigniorem sequentibus, idem absque ulla injuria dici potest; cum, & ex his oves, & grues, absque dubio fuerint.

Neque etiam, tanquam exceptio, contra antiquos objici potest, eos nixos fuisse falsis principiis; nam in primis plures gravissimi viri nixi non sunt illis, quòd nulla detur ignorantia, aut ea non excuset, ut esset apertum ex textibus in *norma recti* citatis; vicissim autem, etiam recentiores plures, nixi sunt principiis, si non aperte falsis, saltem prorsus incertis: e. g. quòd quis cuilibet, etiam minus probabili opinioni, prudenter possit absolute assentiri ut veræ: quòd omnis prudenter agat, qui rationem quamcunque probabilem pro se habeat: imò quidam etiam nixi sunt principiis, aut ab Alexandro VII. aut ab Innocentio XI. damnatis. Secundo, ut supra diximus, etsi ratio auctoris non videatur efficax, vel solida, tamen ejus autoritate, præsertim, si aliàs magnæ æstimationis sit, meritò firmari potest sententia, de qua re videatur, n. 299.

349. Rursus sententia, negans licitam praxin sententiæ minus tuta, minusque probabilis, est plurimorum recentiorum, & in dies videtur sumere incrementa, saltem, ut recedant auctores à nimis benigna, & accedant ad mediam, ita, ut, quamvis non velint, sequendam esse probabiliorem, aut tutiorem, negent tamen etiam, licitum, sequi notabiliter minus probabilem. Galili universaliter, Belgæ ut plurimum, negant, licitum usum sententiæ minus tuta, & minus probabili:

babilis: quos, si omnes, vel plures, quis vellet Jansenistis annumerare, maximis viris palmarum injuriam faceret: eumque videretur etiam tangere Innocentius XII. in suo Brevi ad Episcopos Belgii an. 1694. in quo istis injungit, ne permittant, quenquam vagam, & invidiosa Jansenismi accusatione, traduci, nisi docuerit aliquam ex propositionibus in Jansenio damnatis: quod Breve, ejusque verba ad hanc rem facientia, citat Cardinalis Aguirre in synopsis Conciliorum Hispanicorum proemio num. 40. quo in proemio etiam lectori dat rationem operis sui, simulque sui transitus à benigna sententia ad rigidiorum.

Certe Cardinales, atque Episcopi Galliae plusquam centeni, qui fortissimè modò contra Jansenium, atque Quesnellum stant, & hac in causa, plus longè pro Catholica Ecclesia præsiterunt, quam multi auctores benigni in Germania, aut alibi, Jansenistæ non sunt, & tamen sententiam omnino benignam rejiciunt: sed & alii Catholicissimi Doctores, & inter eos etiam nostri omnes in Gallia, Episcopis in hoc consentiunt, quin Jansenii sequaces dici queant. Scilicet, videtur mihi rigidiori sententiæ non alio jure objici Jansenismus, quam scientiæ mediæ Semipelagianismus; quia hisce sententiis hæretici utrique abusi sunt. Sicut autem rigidi quidam excessere nimidum in rigore, ita benigni quidam in laxitate: & plures laxæ, quam rigidæ sententiæ condemnatæ sunt.

350. Plures quoque ex Italis, atque Hispanis, inter quos Cardinales, Aguirre ex Ordine S. Benedicti, Laureæ ex Ordine S. Francisci, ac Pallavicinus ex nostra Societate (ut taceam Cajetanum, ac Bellarminum, qui etiam citantur) à rigida, vel certè à media stant, & quidem Aguirre, ac Pallavicinus, deserta, quam prius tradiderant, sententiâ omnino, benignâ, ut de se testatur idem Aguirre in eodem proemio: præsertim autem plures ad rigorem accessere ex iis, qui scripsere post P. Thyrsium; unde Viva de Jubileo q. 3. a. 1. sub finem de sententia rigida ait: In bono lumine solide, ac ingeniosè, jam collocata à P. Thyrsio Gonzalez Præposito Generali Soc. JESU, passim à Doctores sua cum laude propugnatur.

Sed nec Germaniæ nostræ nova est sententia, rigida dicta, & ut tantum de vicinioribus locis (quid enim in aliis factum, mihi non sat perspectum) dicam, in universitate Oenipontana bis, in Dilingana semel propugnata est, & typis in lucem data: item semel saltem in Herbipolensi à P. Christiano Hartmann S. J. editis a. 1703, thesibus, in quibus fol. 72. dicitur, non licitum esse, sequi sententiam minus probabilem sine speciali ratione, attamen cum ista id licitum esse: sed illa specialis ratio, præsertim talis, qualis ibi assignatur, e. g. obedientia, vel mandatum superioris, facit sententiam, ex aliis rationibus minus probabilem, hac, vel simili accedente, probabiliorem, vel saltem æquè probabilem, ut dicemus n. 380. Tenet eandem sententiam etiam P. Gervasius Brisacensis, ex Ordine Capucinatorum, vir valde doctus, & quem plures ex eo Ordine Lectores prælegunt, atque absque aliis dictatis explicant. Ex quo hoc saltem infertur, quòd quidem sententia omnino benigna meritò pro se adducat complures Cardinales, Episcopos, atque Doctores: at tamen tot,

& fortè plures, pro negativa possint opponi, & integri etiam Ordines Religiosi, ut adeo auctoritas sententiæ hujus videatur ad minimum par, & æqualis oppositæ: imò P. Rafsler, qui tamen sententiam hanc præ aliis, profunditate sua insigni, per plures annos, rimatus est, asseruit, tuto posse dici, quòd computando antiquos, atque recentiores, plures stent pro negante, quam affirmante, licitum usum sententiæ, notabiliter minus probabilis, simulque minus tuta.

351. Sed neque ex eo præferenda videtur sententia benignior, quòd diutius habita fuerit communis; nam primus, qui aliquanto apertius eam tradidit, citatur modò Dominicus Sotus, qui mortuus est anno 1560. inde ejus alter, imò juxta quosdam primus, authorque, parensque, fuit Bartholomæus Medina, qui scripsit circa annum 1578. Eam tamen jam iterum ex recentioribus impugnavit Paulus Comitulus ex nostra Societate anno 1609. (quem nescio, quo fundamento dicat La Croix, Theologiam non docuisse; cum Allegambe testetur oppositum; nam dicit, docuisse Theologiam moralem, & Sacram Scripturam: imò in libri sui titulo Comitulus vocatur Theologus Societatis JESU: quo nomine eum etiam compellat Possévinus in apparatu sacro) nec minus tunc eam sententiâ impugnarunt alii varii Doctores. Licet autem sententia, dicta benignior, manserit communior usque circiter ad tempora Alexandri VII. qui coepit regere Ecclesiam DEL anno 1655. tamen non fuit semper in pacifica possessione, & jam tempore ipsius Alexandri VII. multi coeperunt docere oppositam, eorumque exinde semper auctus est numerus. Longè autem diuturniori tempore viguit sententia, negans licitum usum sententiæ minus tuta, saltem notabiliter minus probabilis.

352. Verum nec omnes, qui communiter benigniores censentur, sententiæ mediæ, adhuc satis benignæ, apertè contrarii sunt (quantum non negem, plures esse) licet enim admittant, posse nos sequi sententiam minus probabilem, tamen non hoc ipso dicunt, posse nos sequi notabiliter minus probabilem. Dein quidam ex ipsis tantum ad probabilitatem requirunt, ut vix possit ad ipsorum mentem censerì sententia illa probabilis, quæ notabiliter minus probabilis est. Certè Valerius Reginaldus in praxi fori pœnitent. p. 1. l. 11. c. 3. n. 28. valde restringit opinionem probabilem. Cardenas, qui cum adversariis sentit, tantum ad veram probabilitatem requirit, ut alii ad æqualem probabilitatem vix tantum requirant: sanè gloriatur, se septuaginta sententias è probabili numero exclusisse, quarum quasdam meritò reputes æqualiter probabiles, imò vix non probabiliores, quam oppositas. Idem dicendum de P. Andradâ, de quo infra n. 356. videatur hac de re P. Thyrsus in sua introductione ad dissertat. de recto usu opin. probab. & La Croix l. 1. de conscientia fusillimè agens de eo, quid requiratur, ut opinio verè Theologicè probabilis censenda sit.

